

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

GHIID

DE CONVERSAȚIE

ÎNTRE ANGAJATOR ȘI ANGAJAT, PERSOANĂ CU DIZABILITĂȚI DE AUZ

CHIȘINĂU 2018

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Ghid de conversație

între angajator și angajat, persoană cu dizabilități de auz

Chișinău 2018

Această publicație este realizată în cadrul proiectului „Deaf Skills Moldova”, realizat de Asociația Surzilor din Republica Moldova, în parteneriat cu Alianța INFONET, implementat în cadrul Programului de Granturi 2018 pentru organizațiile de tineret, cu suportul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Opiniile expuse în lucrare aparțin autorilor și nu reflectă în mod neapărat poziția Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Responsabili de ediție: Eugen Munteanov, Director de proiect
Victor Koroli, Director executiv, Alianța INFONET

Autor: Natalia Babici, prim-vicepreședinte ASRM

Fotomodele regia executării gesturilor:

Olga Soltan, interpret în limbajul mimico-gestual

Mariana Scripnic, interpret în limbajul mimico-gestual

Marina Munteanov, interpret în limbajul mimico-gestual

Fotomodel și aplicarea grafică a gesturilor:

Eugen Munteanov, interpret în limbajul mimico-gestual

Redactor: Maria Balan

Coperta și prepress: Tipografia „Garomont-Studio”

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NATIONALE A CARTII

Babici, Natalia.

Ghid de conversație între angajator și angajat – persoană cu dizabilități de auz / Natalia Babici ; executarea gesturilor: Olga Soltan [et al.] ; aplicarea graf. a gesturilor: Eugen Munteanov ; Asoc. Surzilor din Rep. Moldova, Alianța INFONET. – Chișinău : S. n., 2018 (Tipogr. “Garomont Studio”). – 60 p.

200 ex.

ISBN 978-9975-136-84-6.

CZU 376.353:811'22.2

B 11

© Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin ASRM.

Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al ASRM.

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	4
TERMENI ȘI CONFIGURAȚII.....	6
SEMNIȚIȚIA MIȘCĂRILOR ÎN LIMBAJUL MIMICO-GESTUAL.....	8
DACTILEMELE LIMBAJULUI MIMICO-GESTUAL UTILIZATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	10
COMUNICARE ȘI ATITUDINE ÎN RELAȚIONAREA CU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI DE AUZ	11
VOCABULAR TEMATIC	12
MODEL DE CONVERSAȚIE ÎNTRE ANGAJATOR ȘI ANGAJAT, PERSOANĂ CU DIZABILITĂȚI DE AUZ	33
INDICE DE CUVINTE ȘI ÎMBINĂRI	58
LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND INCLUZIUNEA ÎN CÂMPUL MUNCII A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI	60
ACTE NECESARE PENTRU ANGAJARE	60

CUVÂNT ÎNAINTE

Prezentul Ghid, având drept scop abordarea problemelor persoanelor cu deficiențe de auz ca membri egali ai societății cu drepturi și libertăți depline, vine să completeze un regretabil gol informațional, punând la îndemână metode, îndrumări și sfaturi practice care denotă faptul că persoanele cu deficiențe de auz au nevoie de susținere și aprecierea celor din jur.

Lucrarea este elaborată de Asociația Surzilor din Republica Moldova în colaborare cu Alianța INFONET și cu suportul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în cadrul Programului de Granturi 2018 pentru organizațiile de tineret prin implementarea Proiectului „Deaf Skills Moldova”.

Vectorul integrării europene, declarat în Republica Moldova, dictează o revizuire a atitudinii față de persoanele cu dizabilități, în sensul implementării prevederilor Convenției ONU cu privire la protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități și creării unor condiții adecvate pentru incluziunea lor socio-profesională, pentru excluderea factorilor, care determină stagnare în manifestările lor.

În cadrul Asociației Surzilor din RM sunt înregistrați 2600 de membri, dintre care apți de muncă sunt 1860 deficienți de auz, inclusiv 750 cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani. După cum se vede, marea majoritate a persoanelor cu dizabilități aparține grupei de vârstă în care ar putea munci. Cu toate acestea, rata de angajare a persoanelor cu dizabilități de auz este foarte redusă în Republica Moldova, deoarece nu toate întreprinderile care dispun de locuri de muncă pentru persoane cu deficiențe de auz își pot permite să angajeze un lucrător interpret în LMG.

La întreprinderile specializate ale Asociației în prezent sunt angajate 70 de persoane cu deficiențe de auz. În statele de personal ale acestora este prevăzută și angajarea unui interpret în limbajul semnelor, care le ajută persoanelor cu dizabilități să elimine barierele de comunicare cu angajatorul, maistrul, șeful de secție și mentorul în procesul de integrare profesională.

Strategia Națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017 - 2021 subliniază că „persoanele cu dizabilități se confruntă cu fenomenul de discriminare și excludere de pe piața muncii”. Pentru a contribui la remedierea acestei situații, ne-am propus să înaintăm câteva oportunități de incluziune

pentru persoanele cu deficiențe de auz prin organizarea expoziției „Deaf Skills Moldova”, inaugurarea Serviciului de comunicare on-line „Angajat – angajator”, organizarea meselor rotunde pentru informare, prezentarea istoriilor de succes ale persoanelor cu deficiențe de auz și întreprinzători, difuzarea comunicatelor de presă. Toate aceste acțiuni au menirea să sensibilizeze angajatorii vizavi de capacitățile profesionale ale persoanelor cu dizabilități, să contribuie la creșterea incluziunii sociale a tinerilor dezavantajați.

Un rol deosebit în realizarea acestui proiect le-a revenit specialiștilor din cadrul Asociației Surzilor RM: interpreți în LMG, manageri, modele pentru expunerea în fotografii a semnelor LMG la toate etapele de informare, documentare, studiere, instruire, implicare.

Sperăm că acest Ghid să fie unul binevenit și de ajutor real pentru persoanele cu deficiențe de auz, oferind informații care să le sporească motivația și încrederea în obținerea unui loc de muncă, să devină mai independenți și mai încrezători în viitorul lor, să se alătore colegilor lor în demersul pentru o viață activă și împlinire personală.

Totodată, Ghidul își propune să încurajeze angajatorii din diverse domenii de activitate să integreze în echipele lor profesionale persoane cu dizabilități de auz, să manifeste disponibilitatea de a le înțelege și a le oferi suport și monitorizare. Angajarea unei persoane cu dizabilități la locul potrivit cu abilitățile sale poate fi o alegere cât se poate de înțeleaptă, care poate genera profit pentru angajatori și beneficii pentru stat.

Ghidul va fi completat cu alte experiențe practice pentru protecția și incluziunea în societate a persoanelor cu deficiențe de auz.

Natalia Babici,
*prim-vicepreședinte al Asociației Surzilor
din Republica Moldova*

TERMENI ȘI CONFIGURAȚII

În limbajul mimico-gestual utilizat în Republica Moldova există cinci parametri de formare a gestului:

- **Configurația palmei** – reprezintă forma specifică pe care o ia palma pe parcursul executării unui semn (palmă deschisă, semideschisă sau în formă de con).
- **Poziția** – reprezintă zona în care semnele sunt executate pe verticală, între spațiul de deasupra capului până la talie și pe orizontală de la un cot la altul, când brațele sunt ușor îndoite (trunchi superior, trunchi inferior, cap, membre inferioare).
- **Orientarea** – se referă la relația palmei în raport cu corpul (exterior, interior, lateral, în sus, în jos, oblic sus, oblic jos).
- **Mișcarea** – este un parametru complex (mișcări simple, complexe, simultane, simetrice, în plan vertical, în plan orizontal, circular, semicircular, repetitive).
- **Mimica și limbajul trupului** – elemente nonmanuale, care sunt produse de părți ale corpului, altele decât mâinile (acțiuni ale capului, feței).

Configurația palmei, de obicei, repetă dactilul alfabetului limbii române ori dactilul alfabetului limbii ruse.

Exemplu: configurația „a” ori cifra „200”.

Poziția sau zona în care gestul este executat, se observă în imaginile alăturate și se precizează prin descrierea gestului.

Orientarea semnului este arătată prin simboluri grafice pe imaginea fotografică.

„Degetul mare vertical”

„Căuș”

„Picătura”

„Cheița” („cuiet”)

„În formă de con”

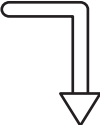

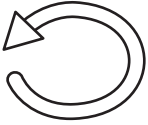

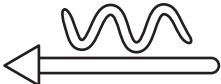
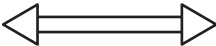

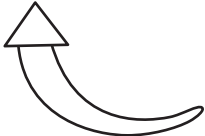

„Jumătate de deget”

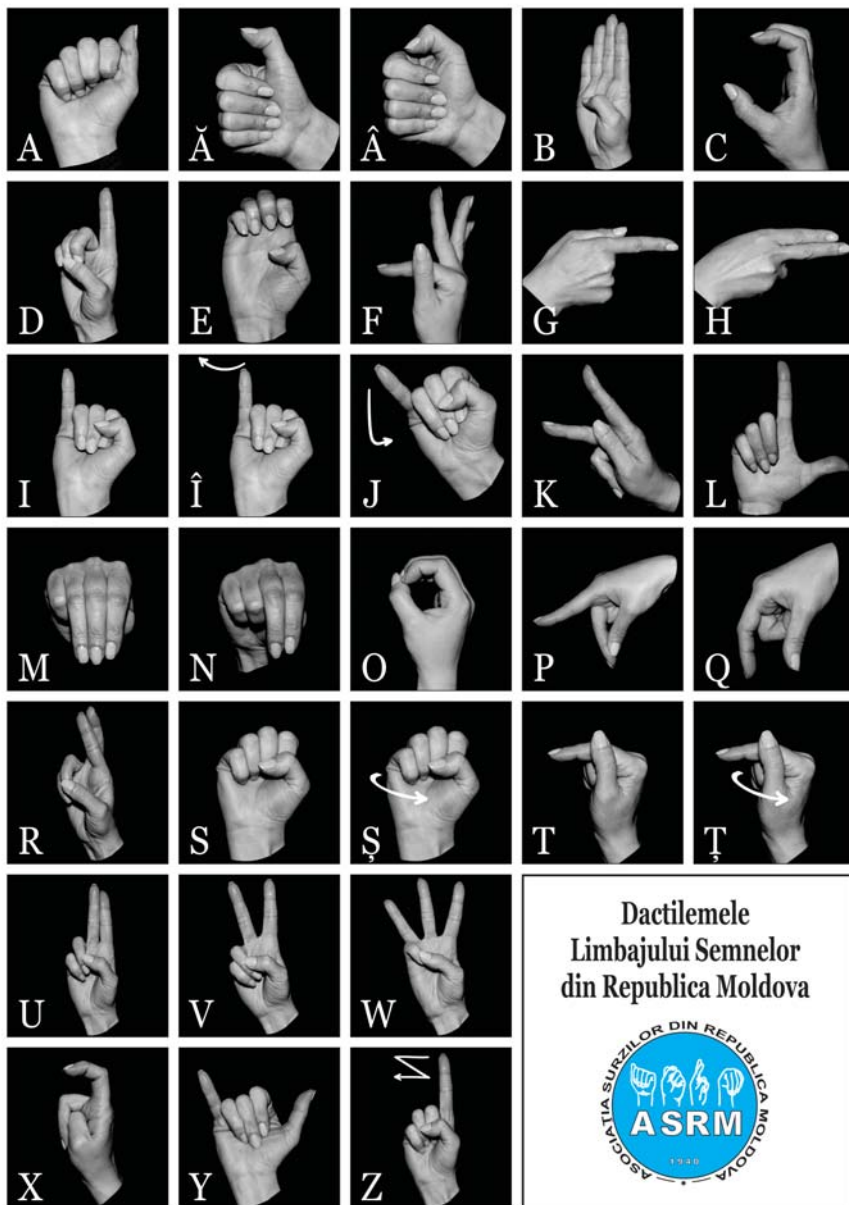
„Degetul arătător” („Index”)

SEMNIIFICAȚIA MIȘCĂRILOR ÎN LIMBAJUL MIMICO-GESTUAL

	<p>Mișcarea mâinilor lateral</p>
	<p>Mișcarea mâinilor în linie curbă dreaptă / stânga</p>
	<p>Mișcarea mâinilor în forma de cerc separat de corp</p>
	<p>Mișcarea mâinilor în jos</p>
	<p>Mișcarea mâinilor în semicerc</p>
	<p>Mișcarea stânga / dreapta, brațul fixat</p>
	<p>Mișcarea în semicerc dreapta</p>
	<p>Mișcarea palmei sub formă de curbă</p>
	<p>Mișcarea în formă de cerc cu palma în față</p>
	<p>Mișcarea bruscă a mâinii în formă zig-zag</p>

	Mișcarea sub formă de valuri
	Mișcarea degetelor pe rând
	Mișcarea mâinii în dreapta / stânga
	Mișcarea mâinilor de la sine în cerc
	Mișcarea de la sine în semicerc
	Mișcarea se repetă
	Mișcarea zig-zag lentă în jos a degetelor
	Mișcarea mâinii în direcția opusă spre sine
	Mișcarea mâinii în formă de spirală
	Mișcarea mâinilor de la sine în față

DACTILEMELE LIMBAJULUI MIMICO-GESTUAL UTILIZATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

COMUNICARE ȘI ATITUDINE ÎN RELAȚIONAREA CU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI DE AUZ

Atunci când vorbiți cu o persoană care nu aude sau folosește un aparat auditiv, țineți cont de următoarele:

- Unii oameni care au deficiențe de auz (de obicei de la naștere) folosesc limbajul semnelor ca și limbă maternă. Încercați să nu vă simțiți inconfortabil.
- Întrebați persoana care este modalitatea în care preferă să comunicați.
- Cei care cunosc labiolectura se bazează pe expresii faciale și pe limbajul corpului pentru a înțelege mesajul transmis. Dacă nu ați înțeles ce a spus persoana respectivă, cereți-i să repete fraza.
- Asigurați-vă că persoana neuzitoare se uită direct la dumneavoastră când începeți o conversație. O atingere ușoară pe umăr sau pe braț îi va capta atenția.
- Când vorbiți, țineți mâinile și alimentele departe de gură. Evitați guma de mestecat, fumatul sau să vă acoperiți gura în timp ce vorbiți.
- Vorbiți clar și fără să vă grăbiți, într-un ritm natural, dar nu distorsionat. Nu folosiți gesturi exagerate.
- Nu este necesar să strigați, notițele scrise vă pot ajuta mai mult în a prezenta informațiile mai complicate.
- Folosiți un ton normal al vocii. Dacă ați observat că o persoană poartă un aparat auditiv, nu ridicați vocea decât dacă vi se solicită acest fapt.
- Pentru interviuri și întâlniri asigurați un interpret calificat în limbajul mimico-gestual. În cazul în care este prezent un interpret, adresați-vă direct către persoana neuzitoare, nu către interpret.
- Tratați persoanele cu dizabilități cu demnitate și respect, nu cu milă sau cu un aer de superioritate.
- Nu uitați să vă relaxați. Cu toții facem greșeli. Dacă ați uitat vreo regulă de bună-cuviință, vă cereți scuze. Important este să se păstreze simțul umorului și dorința de a interacționa.

VOCABULAR TEMATIC

a aduce

a arăta

a concedia

a discuta

a face

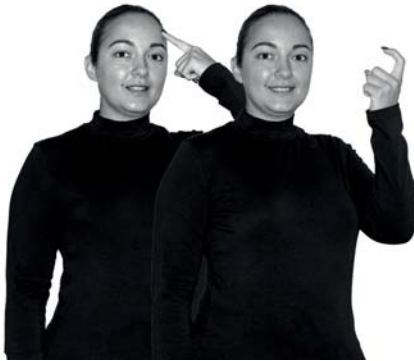
a instrui

a munci

a obliga

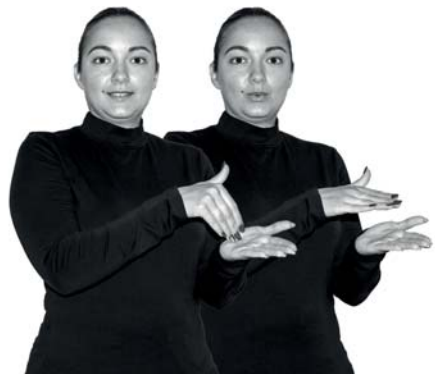
a preîntâmpina

a premia

a produce

a refuza

a respecta, a îndepleni

a se angaja

a se concedia

a se supune

a selecta

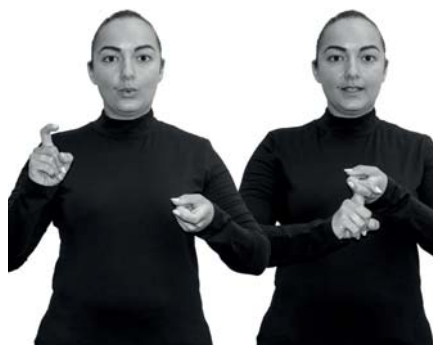
a ști

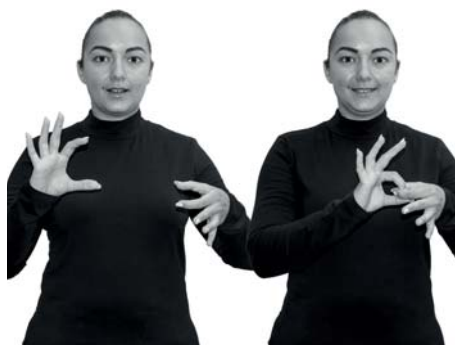
a traduce, a interpreta

a uni

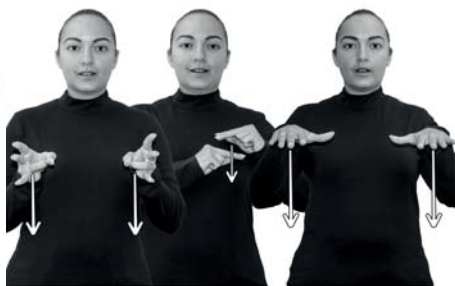
a uni, v. 2

a uni, v. 3

a veni (spre mine)

accident de muncă

act, document

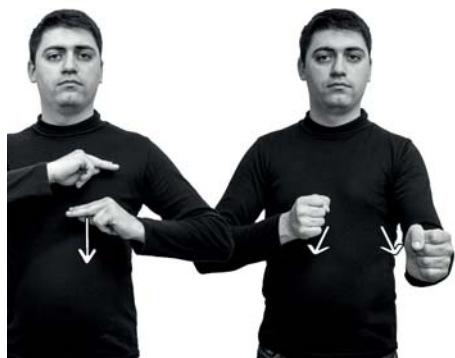
adeverință

administrator

am venit

angajat

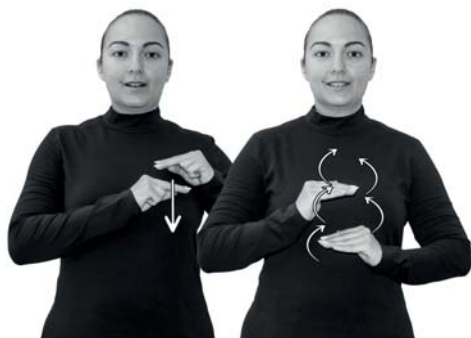
angajator

calitate

cămin

carieră

carnet de muncă

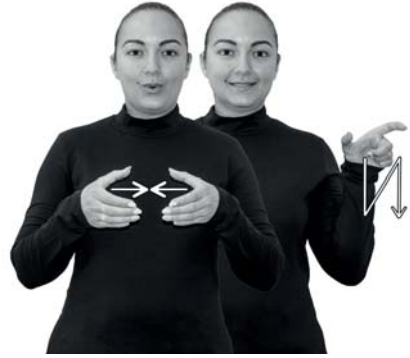
casnică, gospodină

cerere

certificat

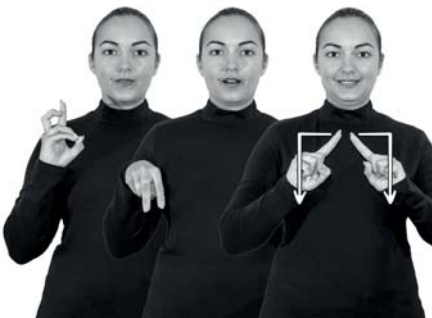
colectiv

comportare

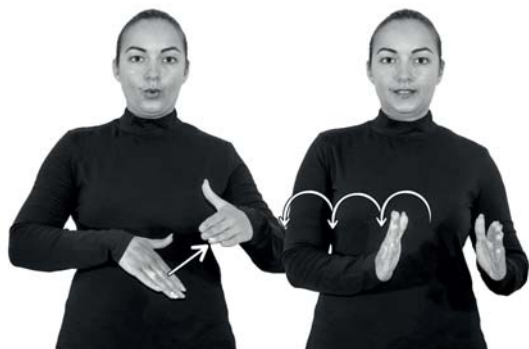
concediu de îngrijire a copilului

concediu medical

concediu neplătit

concediu ordinar

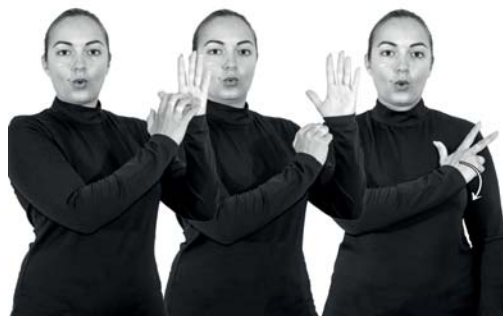

consultație

contract de muncă

contribuții medicale

contribuții sociale

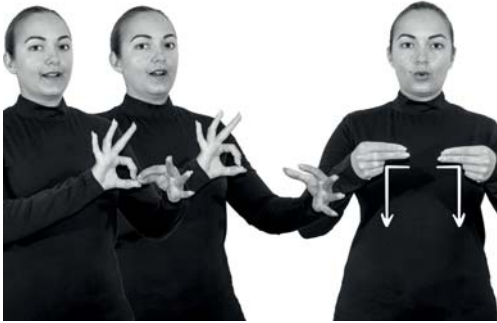
cupon alimentar

dacă

dată

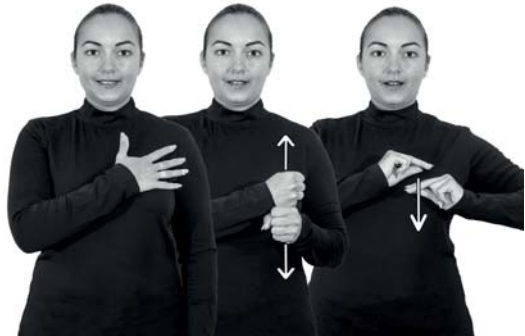
desfacerea contractului

dezvoltare, a se dezvolta

director

disciplina muncii

discriminare

dispoziție, ordin

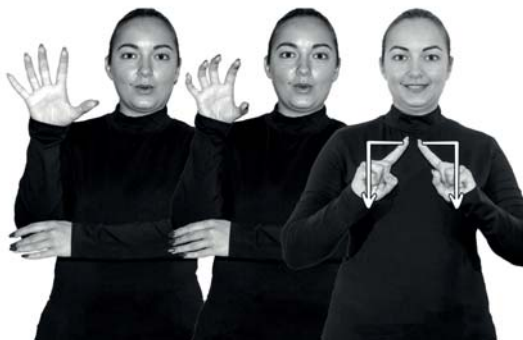
dorință, a dori

echipament de protecție

filială, sucursală

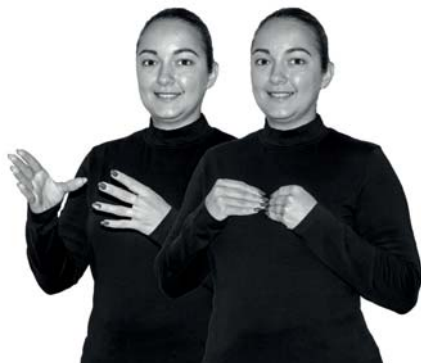
fotografie

hipoacuzic

impozit

împreună

încălțăminte

individual

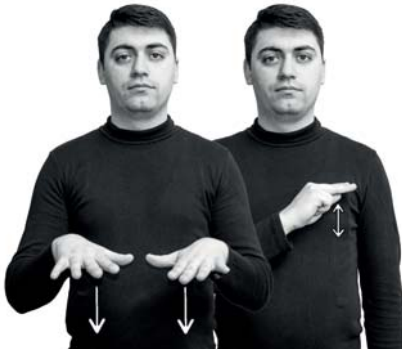
interpret, traducător

întreprindere, uzină

legislația muncii

loc de muncă

maistru

mentor

muncă

muncitor

necăsătorit

normă de lucru

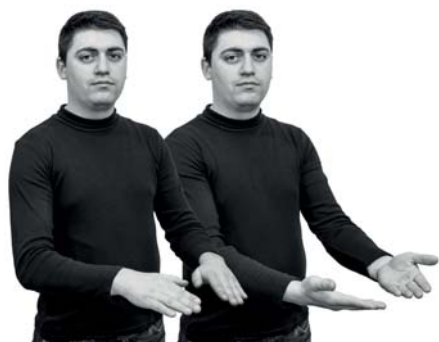
nume

oameni

obligațiuni

ofertă

om

oraș

oră

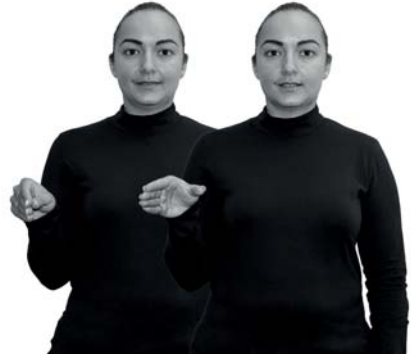
ordine

pauză

penalizare

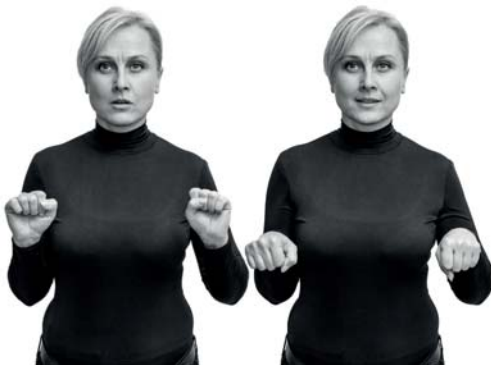
permis, legitimație

permisiune

plată, a plăti

posibilitate

prenume

privat

proces

profesie

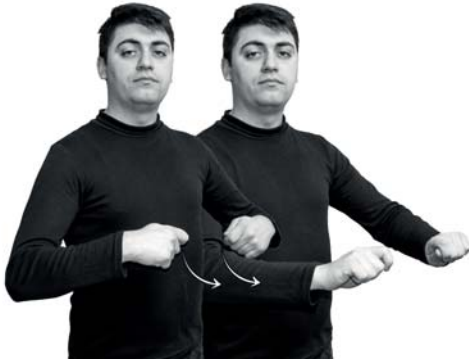
program

proprietar

rată de ieșire

realizare, vânzare

regulă

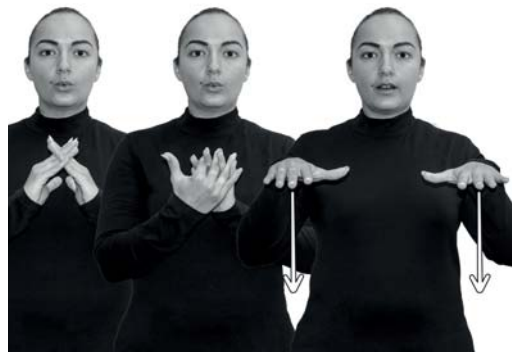
responsabil

responsabilități

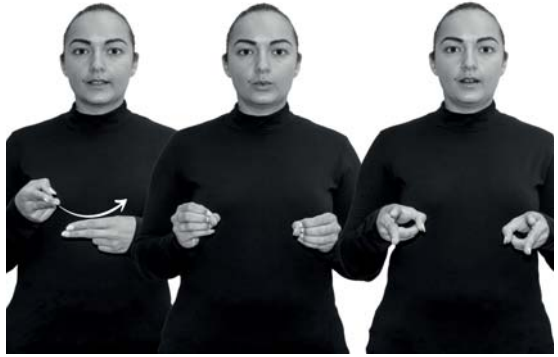
reșineri din salariu

rural

salariu

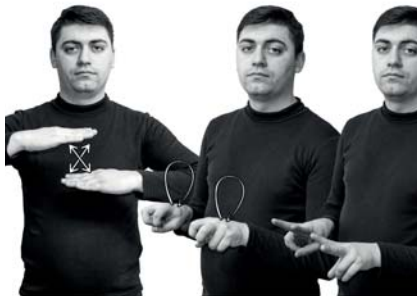
securitatea muncii

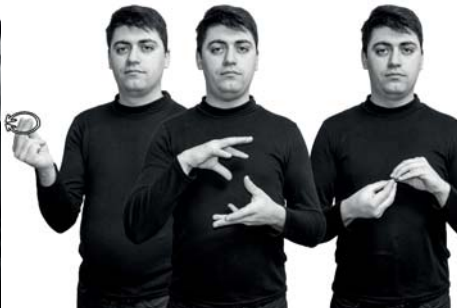
social

sortiment

specialitate, meserie

sumă

superior

surd

şef

şomer

tehnică

telefon

temporar

timp de lucru

toxic

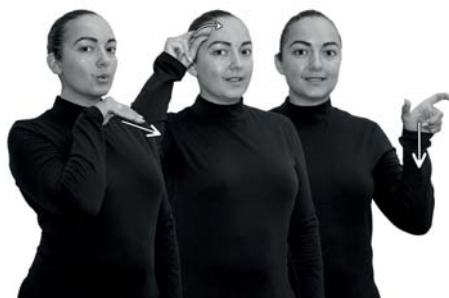
transparent

tură de noapte

tură de zi

ucenic

uniformă

vârstă

vechi

veteran al muncii, vechime în muncă

viitor, voi fi, va fi

MODEL DE CONVERSAȚIE ÎNTRE ANGAJATOR ȘI ANGAJAT, PERSOANĂ CU DIZABILITĂȚI DE AUZ

Eu

sunt

persoană

cu deficiențe de auz.

Sunt

absolvent

al școlii

de meserii.

Am obținut

specialitatea

de fabricare

a încălțăminte

Aveți

locuri

de muncă

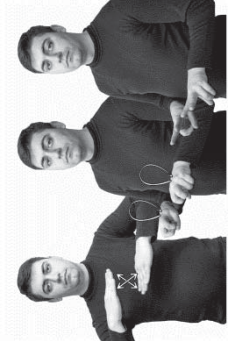
la întreprindere?

Avem nevoie

de muncitori

de calificare

înaltă.

Aș vrea

să mă angajez

la întreprinderea

dumneavoastră.

Vă prezentați

mâine

cu actele

necesare.

Ce

acte

trebuie

să prezint?

Să prezentați

buletinul de identitate,

carnetul

de muncă,

diploma

de studii,

certificatul

vitalității,

doi

fotografii,

cererea

în scris

semnată

de directorul

întreprinderii

și de maistrul.

Actele

le prezentată

la secția

de cadre.

La ce

oră

să le prezint

la secție?

Vă așteptăm

dimineață

la ora

8:00.

Bună ziua,

am adus

dosarul

de angajare.

Mâine

trebuie

să aveți o întrevedere

cu directorul.

Bună ziua!

Domnule

director,

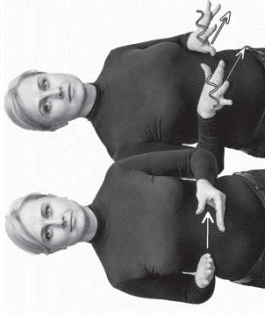
m-am prezentat.

Am

studiat

dosarul

Dumneavoastră.

Am decis

să Vă angajez

în calitate

de cusător.

Vești

coase

fața superioară

a încălțăminteii.

Mergeți

cu maistrul

în secția

de producere.

Maistrul

o să Vă facă cunoștință

cu procesul

de producere

și cu regulile

de protecție

a muncii

la întreprindere.

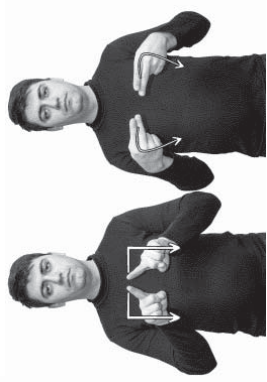
În secția

de cadre

vești semna

contractul

individual

de muncă și

obligațiunile

de serviciu.

Ce

salariu

voi primi

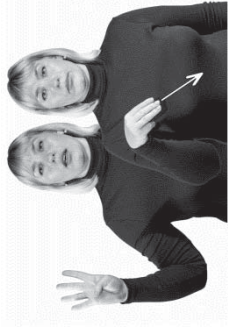
lunar?

Salariul

va fi

de 4 mii

500 lei.

Concediul

este de

douăzeci și opt

de zile

calendaristice

conform

graficului.

Săptămâna

de muncă

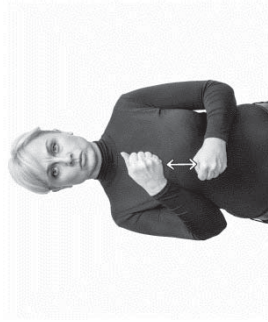
este de 5

zile.

Programul

de lucru

este de la 8:00

până la 15:00.

Două

zile

libere

pe săptămână.

Pachetul

social

Vă

este asigurat.

Spuneți-mi,

concediul

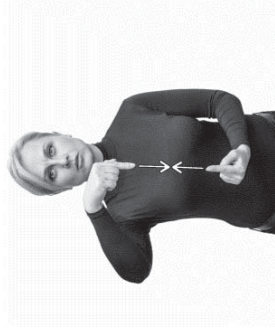
de boală

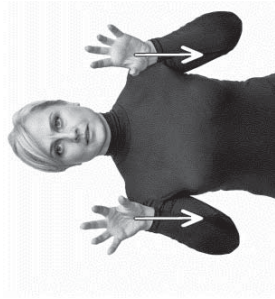
se plătește?

Se plătește

conform

legislației

Moldovei.

Aveți nevoie

de asistența

mentorului?

Da.

Am nevoie

de mentor

câteva

zile.

Mentorul

o să Vă arate

procesul

de producere.

Am discutat

ușor

cu

mentorul.

El

cunoaște

limbașul

semnelor.

M-a

atenționat

că

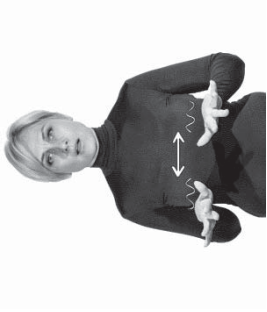
trebuie

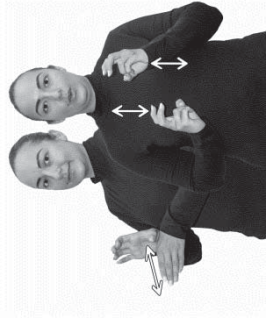
să execut

calitativ

operațiunile

de producere.

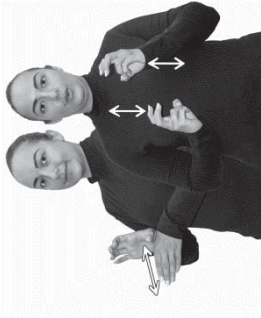
Pentru

calitatea

bună

a produsului

și depășirea

normei

de lucru

voi fi

stimulat financiar

și voi

avea

bani.

Pentru

a avea

acces

la locul

de muncă,

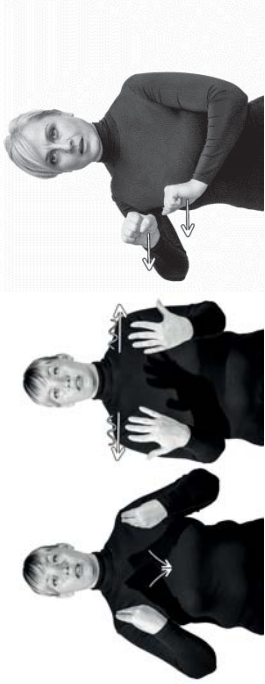
este necesar

să Vă eliberăm

permisul nominal.

Echipamentul

de protecție

îl Veți primi

de la maestrul

mi-ați

explicat

pe înfelesul meu!

Mulțumesc,

INDICE DE CUVINTE ȘI ÎMBINĂRI

A aduce.....	12	Casnică, gospodină.....	17
A arăta.....	12	Cerere.....	17
A concedia.....	12	Certificat.....	18
A discuta.....	12	Colectiv.....	18
A face.....	12	Comportare.....	18
A instrui.....	12	Concediu de îngrijire a copilului....	18
A munci.....	13	Concediu medical.....	18
A obliga.....	13	Concediu neplătit.....	18
A preîntâmpina.....	13	Concediu ordinar.....	19
A premia.....	13	Consultație.....	19
A produce.....	13	Contract de muncă.....	19
A refuza.....	13	Contribuții medicale.....	19
A respecta, a îndeplini.....	14	Contribuții sociale.....	19
A se angaja.....	14	Cupon alimentar.....	19
A se concedia.....	14	Dacă.....	20
A se supune.....	14	Dată	20
A selecta.....	14	Desfacerea contractului	20
A ști.....	14	Dezvoltare, a se dezvolta.....	20
A traduce, a interpreta.....	15	Director	20
A uni.....	15	Disciplina muncii	20
A uni, v.2.....	15	Discriminare	21
A uni, v.3.....	15	Dispoziție, ordin	21
A veni (spre mine).....	15	Dorință, a dori	21
Accident de muncă.....	15	Echipament de protecție	21
Act, document.....	16	Filială, sucursală	21
Adeverință.....	16	Fotografie	21
Administrator.....	16	Hipoacuzic	22
Am venit.....	16	Impozit.....	22
Angajat.....	16	Împreună	22
Angajator.....	16	Încălțăminte	22
Calitate.....	17	Individual	22
Cămin.....	17	Interpret, traducător	22
Carieră.....	17	Întreprindere, uzină	23
Carnet de muncă.....	17	Legislația muncii	23

Loc de muncă	23	Vârstă	32
Maistru	23	Vechi	32
Mentor	23	Veteran al muncii, vechime în muncă	32
Muncă	23	Viitor, voi fi, va fi	29
Muncitor	24	Salariu	29
Necăsătorit	24	Securitatea muncii	29
Normă de lucru	24	Social	29
Nume	24	Sortiment	29
Oameni	24	Specialitate, meserie	29
Obligațiuni	24	Sumă	30
Ofertă	25	Superior	30
Om	25	Surd	30
Oraș	25	Șef	30
Oră	25	Șomer	30
Ordine	25	Tehnică	30
Pauză	25	Telefon	31
Penalizare	26	Temporar	31
Permis, legitimație	26	Timp de lucru	31
Permișiune	26	Toxic	31
Plată, a plăti	26	Transparent	31
Posibilitate	26	Tură de noapte	31
Prenume	26	Tură de zi	32
Privat	27	Ucenic	32
Proces	27	Uniformă	32
Profesie	27		
Program	27		
Proprietar	27		
Rată de ieșire	27		
Realizare, vânzare	28		
Regulă	28		
Responsabil	28		
Responsabilități	28		
Rețineri din salariu	28		
Rural	28		

Legislația Republicii Moldova privind incluziunea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități

1. Constituția Republicii Moldova, art. 43.
2. Codul Muncii al Republicii Moldova nr. 154-XV din 28 martie 2003.
3. Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, cap. V, articolele 33-40.
4. Strategia Națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 și planurile de acțiuni anuale privind implementarea politicii sociale și egalității de șanse, în care sunt incluse mai multe prevederi specifice persoanelor cu dizabilități:
 - Monitorizarea și controlul procesului de angajare și accesului fizic al persoanelor cu dizabilități în instituțiile de învățământ;
 - Asigurarea instituțiilor de învățământ profesional cu resurse didactice, echipamente, programe, condiții adaptate necesităților persoanelor cu dizabilități;
 - Instituirea serviciului de angajare asistată a persoanelor cu dizabilități;
 - Implementarea programelor de stimulare a angajaților pentru adaptarea locurilor de muncă și angajarea persoanelor cu dizabilități.
5. Legea nr. 105 din 14.06.2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj.

Acte necesare pentru angajare

1. Carnetul de muncă.	5. Certificatul vitalității.
2. Originalul și copia buletinului de identitate.	6. Originalul și copia certificatului de căsătorie.
3. Originalul și copia diplomei ori actului de studii.	7. Copia certificatelor de naștere ale copiilor minori.
4. Două fotografii cu mărimea 5 x 4 cm.	8. Certificatul de atribuire a codului personal de asigurări sociale (CPAS).